

- (4) S.O., 18 en 20.08.1901.
- (5) S.O., 22 en 23.08.1901. Op 21.08.1902 voerde hij het derde pianocerto van Beethoven uit.
- (6) S.O., 15.07.1902.
- (7) S.O., 16, 17 en 18.07.1902.
- (8) S.O., 31.07.1902 en 01.08.1902.
- (9) S.O., 28 en 30.07.1902.
- (10) S.O., 02 en 03.07.1903.
- (11) S.O., 23.07.1903.
- (12) S.O., 24 en 25.07.1903.
- (13) S.O., 20 en 22.08.1903.
- (14) S.O., 21.08.1903.
- (15) S.O., 27 en 29.08.1903.
- (16) S.O., 30.08.1903 en 01.09.1903.
- (17) C.O., 06.10.1903.
- (18) Een aantal (60) van de geëngageerde zangers werden opgenoemd in S.O., 19.06.1904.
- (19) S.O., 05, 07, 12 en 14.07.1904; 16 en 30.08.1904.
- (20) S.O., 14 en 15.07.1904.
- (21) S.O., 04 en 05.08.1904.
- (22) S.O., 14 en 16.08.1904.
- (23) S.O., 15, 17, 18 en 20.08.1904.
- (24) S.O., 19 en 20.08.1904.

SCHRIJVERS AAN ZEE (5)

door Emiel SMISSAERT

In de loop van een rijkgevuuld bestaan op aarde ("Ik heb lang en gelukkig geleefd, heb mij met weinig tevreden gesteld, niets gevraagd en veel gekregen (...)") heeft Stijn Streuvels (1871-1969) de meeste landen van West-Europa bezocht en zelfs een reis gemaakt naar het toenmalige Palestina.

Aan de Belgische kust kwam hij af en toe, reeds voor de Eerste Wereldoorlog, en steeds tot zijn genoegen.

In het jaar 1949 nam hij, na een reis door de Belgische Ardennen en Luxemburg, in de tweede helft van de maand september, zijn intrek in Heist-Duinbergen van waaruit hij zoals vroeger het eiland Walcheren bezocht (26).

Enkele maanden daarvoor, op 21 en 22 mei 1949, had het eerste literaire weekend van het tijdschrift Dietsche Warande en Belfort in Oostende plaats gevonden. Met succes: alles verliep in een vrolijke en vaak uitgelaten sfeer in het Hôtel du Parc, uitgebaat door Gaston Duribreux in Mariakerke-Oostende. Er waren ruim tachtig gasten, zowel oudere als jongere, herinnerde Joos Florquin zich die ons, nog opgetogen, het verhaal overleverde. Onder de prominenten waren o.m. Ernest Claes, Anton van Duinkerken en Stijn Streuvels met zijn dochters Dina ("Prutske") en Isa. Het is er vooral 's avonds en 's nachts (tot in de ochtenduren) zeer jolig aan toe gegaan en de al bejaarde Streuvels deed er aan mee als een jongeman. Iedereen werd uitgenodigd met een eigen prestatie de avond bont te maken. Anton van Duinkerken, in zijn beste jaren, pasticheerde Gezelle, Van De Woestijne en andere dichters op een superieure wijze en Streuvels werd gevraagd Het hutje bij de zee te zingen, wat hij met enige assistentie ook treffelijk deed. Anton van Duinkerken en Stijn Streuvels stonden in een

sprankelend woordenspel hun man en lieten zich meeslepen door Het hutje bij de zee. Streuvels haalde korte tijd later, in een brief aan Joos Florquin, nog maar eens zijn hart op. Hij schreef o.m. "Ik geloof dat wij allen om 't even tevreden en voldaan van het verblijf aan zee en van het gezelschap zijn teruggekeerd en we zullen er goede herinneringen aan bewaren" (27).

Het duurde enkele jaren voor hij opnieuw aan de kust kwam, in Middelkerke. Op 17 december 1955 organiseerde de toenmalige Radio-Omroep West-Vlaanderen een openbare uitzending in het casino aldaar. Stijn Streuvels en Ernest Claes lazen ze voor uit hun werk en Streuvels bleef in het casino tot halfdrie in de ochtend (28).

In zijn vormingsjaren heeft Streuvels met zijn eerste boekhandelaar, Jos Vlietinck uit Oostende, een intens en vruchtbaar contact gehad. Dankbaar memoreerde Streuvels deze figuur die tot zijn wasdom had bijgedragen: "(...) Hij was een boekhandelaar uitden-duist, een model van een boekhandelaar, gelijk er nu geen meer te vinden zijn - iemand die het vak con amore oefende" (29).

Één van de acht Kerstvertellingen die Streuvels in de loop van bijna veertig jaar aan het papier toevertrouwde draagt als titel De Drie Koningen aan de Kust (1927).

Het verhaal neemt een aanvang met de lange, barre nachtelijke tocht van de haven af landinwaarts. Tenslotte wordt een boerderij bereikt. De hoofdpersonages, de Drie Koningen, werpen een steelse blik in een vertrek vol warme feestelijkheid. Groot is de teleurstelling wegens de aanwezigheid van een ander gekomen drietal koningen-met-de-ster en Pinkel, Karkole en Viane worden verjaagd door de plotseling losgebroken waakhond. Eindelijk ontmoeten zij een oude, gebochelde vroedvrouw die voor haar werk onderweg is naar een schamele woning. En precies in dat verblijf vinden ze, de drie vissers, niet enkel het wonder van het pas geboren kind maar ook het feestmaal, aangericht met hun eigen meegebrachte "klutske deelvis". Streuvels, echt en onvervalst in woordkeuze en zinsbouw, steeds daarin zichzelf getrouw, eindigt met enkele sublieme volzinnen:

(...) 't Geen hij (= Karkole) thuis bij de eigen kinderen verloren had en missen moest - meewarigheid en liefde - vond hij hier onverwachts, dubbel en drievoudig terug. Zijn geluk was zo volledig, reikte zover als de ogen dragen konden, het was een verzadiging van al zijn wensen en begeerten; hier nu, bij de Heilige Familie, in het stalleke, meende hij een laatste schuiloord en toevlucht gevonden te hebben.

Streuvels is oud geworden en heeft tal van soms heel hoge onderscheidingen mogen ontvangen. Één van de mooiste, zo vond hij zelf, is hem te beurt gevallen vanwege de Vlaamse jeugd. Om de negentigste verjaardag van Stijn Streuvels te gedenken en luister bij te zetten, vatte zijn uitgeverij Desclée De Brouwer het idee op een prijsvraag voor de jeugd uit te schrijven. Aan de jongens en meisjes uit de hogere cyclus van het middelbaar onderwijs werd een verhandeling gevraagd over het onderwerp "Als de bakker gaat schrijven over de Oogst", aan die uit de lagere cyclus "Een literair paspoort van Prutske" in ten hoogste twintig regels, met bijgevoegd een tekening van Prutske.

Op Hemelvaartsdag, donderdag 31 mei 1962, had de prijsuitreiking plaats in de grote zaal van het Oostendse Kursaal, in aanwezigheid

van een keur van prominenten en van ruim 2.500 enthousiaste jongens en meisjes. Er was een uitgebreid programma voorzien waarin zang, dans en declamatie elkaar afwisselden.

Een "Onvergetelijke Streuvelshulde" blokletterde het te Oostende uitgegeven Nieuwsblad van de Kust (30) en het loont de moeite enkele uittreksels uit het verslag te citeren.

Wij hebben reeds heel wat feesten meegemaakt in het Kursaal te Oostende, wij hebben daar meer dan eens een donderend applaus gehoord, maar zoals men daar vorige week donderdag Stijn Streuvels toejuichte, nee, dat hebben we nog niet meegemaakt. Het deed ons een beetje denken aan het applaus dat men over had toen vorig jaar Koning Boudewijn en Koningin Fabiola in het Kursaal kwamen, maar het was nog heviger, spontaner, effenaf aangrijpend. Terwijl de muziekkapel daverende muziek speelde, kwam Stijn Streuvels de zaal binnen, omringd door zijn echtgenote, kinderen en familieleden, adjunct-minister Van Elslande, burgemeester Piers en Kursaal-concessionaris De Ramée. Maar met zijn witte streuvelharen zag men Stijn tussen al die mensen best. Flink rechtop ging hij de trappen van het auditorium op. De ganse zaal veerde recht, er brak een applaus los dat horen en zien deed vergaan. Iedereen wilde Stijn zien, iedereen klapte om het hardst in de handen. Het duurde minuten lang, het was een welkom dat men slechts aan koningen geeft, maar dat de prins van de Vlaamse letterkunde al evenzeer verdiende.

HONDERDEN ANJELIEREN

Men had 1.500 ingangskaarten moeten weigeren voor deze jeugdhulde. De zaal stak nokvol met een enthousiaste jeugd.

(...)

Maar het mooist, het meest aangrijpend werd toch wel de hulde van Nonkel Bob van het jeugduur van de vlaamse TV die met kinderen uit Ingooigem Streuvels kwam huldigen. Zij zongen "Vrolijke Vrienden" en dan werd de film gedraaid, waarmede men de heerlijke dag van 3 oktober 1961 te Ingooigem herleefde : de aankomst van de postkoets met de zakken gelukwenskaarten voor Streuvels. En op dit ogenblik stormden de kinderen uit Ingooigem de zaal binnen en gooiden honderden anjelieren naar Stijn. De 91-jarige letterkundige wist geen blijf met al dat rood en wit, er stonden precies tranen in zijn ogen, moeder Streuvels veegde met haar zakdoek langs de wangen en dochter Streuvels, "Prutske" moest moeder troosten. Het was een moment dat Stijn, maar ook alle aanwezigen in de zaal zeker nooit zullen vergeten. Adjunct-minister Van Elslande kwam aan het woord. Gelukkige jeugd, die Streuvels huldigt, zei hij, want vroeger wachtte men honderd jaar om schrijvers te vieren. Gelukkige Stijn, die zijn kinderen ziet tot in het vijfde nageslacht. Met dit feest van dat levend symbool van onze letterkunde kunnen wij uitzingen dat wij trouw blijven aan onze taal. En dat is het groot geluk van een volk (...)

Een opgetogen Streuvels, van afkomst een landman maar in de wereld een gentleman, stuurde een rake, spirituele brief :

Mijnheer de Burgemeester,

De Zeemeermin heeft reeds haar plaats gevonden, als zij nu maar haar steert niet begint te kwispelen ?
Wat dan ?

Met eerbiedigen dank voor de hoge onderscheiding der stad Oostende en de schitterende gulle ontvangst !

1 juni 1962

Stijn Streuvels

Uiteindelijk is Streuvels op bijna achtennegentigjarige leeftijd als het ware "uitgedooft" : hij overleed te Ingooigem op 15 augustus 1969. André Demedts vermeldt in zijn biografische terugblik op Streuvels (31), dat :

(...) in de nacht van 14 op 15 augustus 1969 de Belgische vissersboot "Stijn Streuvels" uit Koksijde averij had opgelopen in de omgeving van de Wintertonbank. Het vaartuig werd naar Yarmouth gesleept. Op zaterdag 16 augustus 1969 was het weer zeewaardig en werd de terugreis naar zijn thuishaven aangevangen. Door een verkeerde beweging evenwel kwam het in botsing met een brug. Het zonk vrij vlug, maar de bemanning werd gered.

Voorheen was Stijn Streuvels al eens "overleden" verklaard, zogenaamd gestorven aan een hartcrisis. Het was een bericht, dat op een misverstand berustte en klakkeloos overgenomen was in De Standaard van 10 juli 1959... Streuvels tilde niet zwaar aan zijn "dood", integendeel, hij scheen zich in de diverse reacties erg te verkneukelen. Hetzelfde was enkele jaren eerder Ernest Claes overkomen. In zijn dagboek (32) noteert Claes : "Ik verneem, dat er vandaag (? juli 1951) in 'La Libre Belgique' het overlijdensbericht stond van een zekere Ernest Claes, te Koksijde overleden. Algemene consternatie !!"

Ook Marnix Gijsen (ps. van Jan Albert Goris, 1899-1984) was geen onbekende in Oostende. Na een welgevulde en succesvolle carrière die na de Tweede Wereldoorlog in het buitenland voortgezet en voltooid werd, vestigde Gijsen zich definitief in België (Elsene). Hij was regelmatig te gast in Oostende, waar hij verbleef in een appartement op de zeedijk van Mariakerke. In Oostende werd ook zijn tweede huwelijk gesloten.

In de novelle Nostalgie naar het Hazegras, Oostende (33) heeft Marnix Gijsen herinneringen opgehaald aan zijn vroege jeugd. Tijdens de zomervakantie werd hij door zijn moeder voor een maand naar Oostende gezonden. Olijk merkt hij op : "Het enige dat me op het Hazegras bevreemde was het Oostends dialect. (...) Ik leerde 'bottel' zeggen voor fles en 'strange' voor strand". (34)

In een klein opstel (35) getiteld In het klimaat van J. Ensor (gedateerd 27 februari 1939) geeft hij een mooi sfeerbeeld van Oostende :

(...) dat lieve parelmoeren licht van Oostende dat de zee van grijze zijde maakt en de lucht van wisselend satijn. (...) Op de dijk lopen de wandelaars. Benijdenswaardige kustbewoners die elke dag de ogen kunnen afwenden van der wereld pomperijen om het beminnelijke, dreigende of schrikwekkende

gelaat der zee te zien. (...)
Oostende is een stad in de stijl der uittrekbare
communieprentjes waar fijn kantwerk afwisselt met
glanzend en doorschijnend roos papier.

Maar Gijsen is op dat moment eigenlijk naar Oostende afgezakt
om er karnaval te vieren :

Waarom zou ik mijn voorkeur verbergen voor deze
luidruchtige, agressieve vulgariteit (...) ? (...)
deze uitgelaten, krijsende menigte die van herberg
tot herberg host, (heeft) James Ensor schitterend
geïnspireerd (heeft). Wer den Dichter will verstanden...
Al het raadselachtige, idiote en tevens grandioze
van zijn maskers loopt hier op straat en wij voelen
dat hij uit deze grondeloze vulgariteit onsterfelij-
ke schoonheid geeft geput.

Op het einde van het stukje komt evenwel de letterkundige weer
aan bod :

In de nacht daalt een dikke mist over de gesticule-
rende gekken en halve wijzen die wij zijn. De sireen
zet haar lied aan, zenuwverscheurend, onophoudend.
Een aarzelende klok luidt zachtjes achterna. Uit
het station stapt een eenzame reiziger in de mist.
Op onze lippen ligt Van de Woestijne's nobel vers :
"Ik kom vannacht, alleen, in deze zeestad aan..."

Noten

- (26) André Demedts, Stijn Streuvels : een terugblik op leven
en werk (Brugge, 1971), p. 314 en 316.
- (27) J. Florquin : Mijn Streuvelsboek (Brugge, 1971), p. 18-19.
- (28) A. Demedts, o.c., p. 330.
- (29) S. Streuvels : Boekenwereld, in "De boekenkast", jrg. 1,
1929, nr. 1, p. 1-2. Zie ook : E. Smisjaert : Enkele herin-
neringen van Stijn Streuvels aan zijn Oostendse boekhande-
laar Jos. Vlietinck, in : Biekorf, 1979, p. 177-179.
- (30) Nieuwsblad van de Kust, 7 juni 1962, p. 1 en 2.
- (31) A. Demedts, o.c., p. 369.
- (32) E. Claes, Uit de dagboeken van Ernest Claes. Deel 2 : Het
afscheid (Leuven, 1982), p. 38.
- (33) Opgenomen in : De grote god Pan : verhalen (1973), blz.
17-25. Het "Hazegras" is een Oostendse, nu goeddeels verkrot-
te wijk; het station der spoortreinen en de aanlegplaats van
de mailboten Oostende-Dover liggen in de nabijheid.
- (34) Op het einde van het verhaal weet Gijsen te vertellen, dat
"het wel veertig jaar duurde voor ik het Hazegras terugvond".
In zijn boek De leerjaren van Jan Albert Goris (1975) komen
twee foto's daterend uit die tijd voor :
- Oostende, 1908 : tussen twee vriendjes (o.c., blz. 7);
- Op vakantie in Oostende : kermisfoto, 1908 (o.c., blz. 12).
- (35) Opgenomen in : Scripta manent (1965), deel 6 : Monsters zonder
waarde, partim : In het klimaat van J. Ensor, blz. 319-321.

